

Інна Червінська

**ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД
ПІДГОТОВКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ В
ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»**

УДК 378.12

ББК 74

Рекомендовано до друку вченою радою Педагогічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 4 від 12 листопада 2019 р.)

Червінська І. Б. Організація педагогічного процесу в початковій школі: інформаційно-методичний супровід організації практичних занять. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ, 2019. 36 с.

Рецензент:

Благун Н.М., доктор педагогічних наук, професор ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ВСТУП

Інформаційно-методичний супровід навчальної дисципліни «Організація педагогічного процесу в початковій школі» для студентів, які навчаються за спеціальністю 013 Початкова освіта включає методичні рекомендації до підготовки та організації освітньої діяльності студентів та викладача під час проведення практичних (семінарських) занять, додатки, де наведені необхідні опорні таблиці, перелік основної та додаткової літератури, словник опорних термінів.

Рекомендації розраховані на студентів заочного та стаціонарного навчання для якісного опанування змісту навчальної дисципліни, під час роботи на практичних заняттях з цього курсу, які проводяться під керівництвом викладача.

Наведений матеріал інформаційно-методичного супроводу відповідає основним змістовим модулям програми дисципліни

(Змістовий модуль 1. Організація педагогічного процесу в початковій школі в контексті вимог Концепції «Нова українська школа»,

Змістовий модуль 2. Освітнє середовище Нової української школи).

Під час підготовки та виконання завдань практичних (семінарських) робіт студенти повинні навчитися аналізувати результати, оцінювати їх точність, моделювати фрагменти навчальних занять, педагогічних ситуацій узагальнювати і переносити здобуті знання на конкретну конструкцію (модель) освітньої діяльності вчителя початкових класів, робити висновки щодо шляхів інтенсифікації форм, методів та технологій організації педагогічного процесу в початковій школі, відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа».

Тематика і плани проведення практичних занять із переліком рекомендованої літератури та інформаційних джерел заздалегідь доводяться до відома студентів. Перелік тем і зміст практичних занять визначаються робочою навчальною програмою дисципліни. При підготовці до практичної

роботи студентам необхідно вивчити опорний конспект лекції з визначеної теми, звернувши особливу увагу на опорні поняття та перелік рекомендованих джерел, завдання для самоаналізу.

У методичних вказівках подано завдання, які розподілені за трьома рівнями: репродуктивного, дослідницько-пошукового та творчого.

Передбачена багатоваріантна система індивідуальних та групових завдань, організацію проектної діяльності. Варіанти завдань відповідають порядковому номеру n студента в списку групи та додатковим даним в таблицях задач, що дозволяє кожному студенту групи виконувати індивідуальне завдання.

Курс «Організація педагогічного процесу в початковій» школі має на меті сформувати базовий рівень знань з основ організації педагогічного процесу в початковій школі в контексті вимог Концепції «Нова українська школа» та компетентнісного підходу до його організації, розкрити специфіку педагогіки партнерства, ознайомити з інноваційними формами та технологіями критичного мислення, використання інноваційних форм освітньої діяльності, особливостей оцінювання, інтеграції навчальних предметів, тематичного навчання молодших школярів, формування якісного освітнього простору ЗЗСО.

Зміст навчальної дисципліни охоплює основні концепції й теорії дослідження, розкриває психолого-педагогічні засади організації освітньої діяльності в сучасній початковій школі, описує специфіку фахової термінології, методи дослідження освітніх явищ та процесів, аналіз сучасних поглядів на дискусійні проблеми становлення Нової української школи.

Зазначений курс спрямований на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати фахові компетентності через пошук, читання, вивчення передового педагогічного досвіду діяльності вчителів початкових класів, управлінців, менеджерів освіти.

Мета курсу – забезпечити студентів знаннями з теорії та практики освітньої діяльності, необхідним мінімумом освітніх технологій, навчальних

практик та інноваційних методик, розкрити теоретико-практичні засади організації педагогічного процесу в початковій школі в контексті вимог Концепції «Нової української школи»; сформулювати відповідні професійні компетентності та навчити застосовувати їх у своїй майбутній практичній діяльності.

Цілі – у результаті вивчення курсу на основі знань теорії та практики студенти дізнаються про особливості організації педагогічного процесу та інноваційні форми освітньої діяльності в початковій школі відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа»; зможуть розробляти та управляти індивідуальними та груповими проектами школярів; здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем Нової української школи; самостійно планувати, організовувати та здійснювати освітній процес у початковій школі; навчитися проводити інтегровані уроки у Новій українській школі на відповідному рівні; обирати та ефективно застосовувати інноваційні медіаресурси та освітні технології в педагогічному процесі початкової школи (НУШ).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З КУРСУ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Практичне заняття (лат. *prakticos* – діяльний) – форма навчального заняття, в ході якої викладач організовує розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

Це обов'язковий компонент процесу навчання у вищій школі, який призначений для поглибленого вивчення тієї чи іншої дисципліни.

Основні завдання практичних занять:

поглиблення та уточнення знань, набутих на лекціях і в процесі самостійної роботи, формування інтелектуальних умінь та навичок планування, аналізу й узагальнень, опанування інноваційних освітніх технологій, набуття первинного досвіду організації педагогічного процесу в початковій школі та технікою управління ним, оволодіння початковими навичками викладання тощо.

Аудиторні практичні заняття відіграють провідну роль у формуванні навичок та застосуванні набутих знань і призначені для відпрацювання практичних дій. Якщо лекція закладає основи наукових знань в узагальненій формі, то практичні заняття мають на меті розширити, уточнити ці знання, виробити професійні навички.

Отже практичні заняття логічно продовжують роботу, розпочату на лекціях. Практичні заняття розвивають наукове мислення та мову студентів, дають змогу перевірити їх знання, у зв'язку з чим вправи, семінари,

лабораторні роботи є важливим засобом достатньо оперативного зворотного зв'язку.

Практичні заняття потребують від студентів ретельної підготовки. Студенти повинні систематично готуватися до них, вибирати оптимальні шляхи самопідготовки, раціонально планувати та організовувати навчальний час. Підготовка до практичних занять передбачає активне проведення студентами самотійної та індивідуальної роботи.

В нижче запропонованих планах практичних занять передбачені завдання для освітньої діяльності студентів за трьома рівнями: репродуктивний, дослідницько-пошуковий та творчий.

Репродуктивний рівень – націлений на розширення понятійного апарату студентів з дидактики, поповнення їх термінологічного словника, а також містить перелік контрольних запитань, спрямованих на відтворення базових знань з теми.

Дослідницько-пошуковий рівень – включає завдання для самотійного пошуку проблемного та дослідницького характеру, міркування та афоризми видатних педагогів для аналізу та обговорень, що сприяє розвитку аналітико-оцінного мислення студентів.

Творчий рівень – розгляд питань для роздумів вільного, творчого характеру спонукає до розвитку творчих здібностей майбутніх педагогів; написання рефератів, повідомлень сприяє глибшому розумінню та розкриттю теми.

З урахуванням розподілу матеріалу програми, ця робота полягає у підготовці доповідей на заняття (з використанням нормативно-правової бази в галузі освіти, інноваційних цифрових ресурсів та освітніх технологій, матеріалів передового педагогічного досвіду вчителів, освітніх кейсів, покликань на інформаційні ресурси тощо).

Термін «практичне заняття» включає також такі види занять, як ***семінарське заняття, практикум.***

Семінарське заняття — це вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань із попередньо визначених тем робочою навчальною програмою.

Семінарські заняття проводяться у формі бесіди (просемінар), рецензування та обговорення рефератів і доповідей, дискусій. Семінари сприяють розвитку творчої самостійності студентів, поглиблюють їх інтерес до науки і наукових досліджень, виховують педагогічний такт, розвивають культуру мови, вміння та навички публічного виступу, участі в дискусії.

Семінарське заняття – один з основних видів навчальних практичних занять студентів ЗВО.

Головна мета семінарських занять – сприяння поглибленому засвоєнню студентами найбільш складних питань навчального курсу, спонукання до колективного творчого обговорення, оволодіння науковими методами аналізу явищ і проблем, мотивація до самостійного вивчення наукової та методичної літератури, формування навичок самоосвіти.

Під семінарським заняттям розуміють форму навчального заняття, за якої викладач організує дискусію із завчасно визначених тем, до яких студенти готують тези відповідей або індивідуально виконані реферати-довіді.

Дидактична цінність семінарів полягає у тому, що за незначної кількості студентів (академічна група) викладач може плідно впливати на аудиторію як в освітньому, так і у виховному плані.

З погляду розвивальної мети навчання семінарські заняття розвивають самостійність мислення, уміння аргументувати та відновлювати свою думку, вести коректну дискусію тощо.

Таким чином, на семінарі варто обговорювати найбільш суперечливі проблеми.

ОРІЄНТОВНІ ВИДИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ:

1. Семінар запитань і відповідей.

2. Семінар-розгорнута бесіда: передбачає попередню підготовку студентів з визначених завдань.
3. Семінар-колективне читання: студенти зачитують тексти, коментуючи їх зміст з позицій розвитку сучасної науки.
4. Семінар, що передбачає усні відповіді студентів з наступним їх обговоренням.
5. Семінар-дискусія: студенти, маючи програму, завчасно готуються до дискусії та розгортають її безпосередньо на занятті.
6. Семінар, що передбачає обговорення й оцінювання письмових робіт.
7. Семінар-конференція: студенти завчасно готують доповіді, виступають з ними, відповідають на запитання своїх колег.
8. Семінар-теоретична конференція: проводиться зі студентами кількох груп курсу на основі вивчення об'ємного розділу чи цілої дисципліни.
9. Семінар-прес-конференція: кілька студентів готують повідомлення з вузлових питань, а всі учасники включаються в їх обговорення.
10. Семінар-“мозковий штурм” (за аналогією методу “Мозковий штурм”).

Практикум (від грец. *πρακτικός* – діяльний) – вид навчальних занять з метою практичного засвоєння основних положень якого-небудь предмета; практичні заняття з певного курсу.

Завдання можуть бути однаковими й різними для різних груп учнів. Практикумами завершують вивчення великих тем курсу, тому їх проводять переважно наприкінці півріччя або року.

Головна мета практикуму полягає у практичному застосуванні сформованих раніше вмінь і навичок, узагальненні й систематизації теоретичних знань, засвоєнні елементарних методів дослідницької роботи з курсу тощо.

Проводять його у такій послідовності: повідомлення теми, мети і завдання; актуалізація опорних знань, навичок і вмінь студентів; мотивування їх навчальної діяльності; ознайомлення студентів з інструкцією;

добір необхідного обладнання та матеріалів; виконання роботи під керівництвом викладача; складання звіту освітньої діяльності, обговорення й теоретична інтерпретація отриманих результатів.

План заняття, як практичного повідомляється студентам заздалегідь для усвідомлення логіки поступового, послідовного розвитку теми. Обов'язково повідомляються необхідні наукові та методичні джерела, додаткову літературу, за допомогою якої можна поглибити знання з теми. Підготовка до занять в основному ґрунтується на пошуково-аналітичній діяльності студента.

У процесі підготовки до практичних (семінарських) занять студенти самостійно опрацьовують літературу (навчальну, методичну, наукову), вчать критично оцінювати різні джерела знань.

Одним з найважливіших методів підготовки до занять такого роду є робота студента з навчальною книгою, інформаційними ресурсами. Опрацьовуючи рекомендовану літературу, студент повинен навчитися працювати з її науковим інструментарієм, усвідомлювати та глибоко засвоїти зміст прочитаного, законспектувати найістотніше, ґрунтовно запам'ятати прочитаний матеріал.

Методологія процесу навчання та оцінювання знань студента полягає у його переорієнтації із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента.

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ “ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ”

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРАКТИЧНОМУ (СЕМІНАРСЬКОМУ) ЗАНЯТТІ

Для перевірки засвоєння матеріалу визначеної теми, студенти розбиваються на мінігрупи (за трьома рівнями). Кожній групі надається певне завдання.

Після закінчення роботи заслуховуються результати освітньої діяльності кожної групи командою експертів, які можуть бути доповнені, виправлені, уточнені. Підсумок заняття – складання ментальної карти: «Знав», «Навчився», «Дізнався», «Хочу навчитися».

Рольові ігри, під час яких студенти програють різні інновації у розвитку освіти та організації навчання в школі. Вони створюють, використовуючи техніку сторітелінгу прості діаграми або ілюстрації для конкретного поняття й навмисно включають до них єдиний аспект, який є абсолютно правильним, а інший абсолютно неправильним. Інша частина групи мають потім спробувати знайти у цих схемах правильний і неправильні факти.

Презентації на льоту. Студентам надається 10-20 хвилин, щоб знайти п'ять зображень в Інтернеті, які найкраще ілюструють поняття, що вивчається на поточному тижні. Вони мають завантажити зображення, прокоментувати їх, і бути готовими представити їх іншим.

Побудова заняття за принципом зонування та роботи студентів у окремих центрах, згідно обраних кольорів та видів діяльності. **На практичних** заняттях студенти повинні закріпити та відтворити знання, набуті під час лекційних занять і самостійного опрацювання науково-педагогічної літератури, медіаресурсів.

Цифрові навчальні матеріали:

- он-лайн обговорення;
- електронна пошта;
- миттєві повідомлення;
- новини, анонси;
- Інтернет календар;
- он-лайн інструменти, рубрики;
- веб-конференції.

Мета проведення практичних занять: сформувати у студентів відповідні професійні уміння та навички щодо володіння інноваційними освітніми технологіями та освітніми ресурсами; навчити використовувати їх у своїй майбутній практичній діяльності під час організації педагогічного процесу у початковій школі.

Завдання проведення практичних занять. У результаті проведення практичних (семінарських,) занять з курсу «Організація педагогічного процесу в початковій школі», студенти повинні:

Завдання дисципліни:

- формувати здатність генерувати нові ідеї з курсу (креативність) та втілювати їх в освітній діяльності;
- здатності здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем Нової української школи;
- здатності самостійно планувати, організовувати та здійснювати освітній процес у початковій школі;
- здатності проведення інтегрованих уроків у Новій українській школі на відповідному рівні;
- здатності обирати інноваційні медіа ресурси та застосовувати освітніх технології в освітньому процесі початкової школи (НУШ).
- формувати у студентів цілісної системи знань про організацію педагогічного процесу в початковій школі;

- ознайомити зі стратегіями та технологіями організацію педагогічного процесу;
- вивчати інноваційні форми, методи та принципи організації педагогічного процесу в контексті вимог Концепції «Нова українська школа»;
- формувати у майбутніх педагогів, на основі засвоєного матеріалу, комплексу педагогічних умінь та навичок відповідно до потреб сучасної початкової школи;
- здійснювати комплексну підготовку студентів до практичної діяльності у закладах загальної середньої освіти;
- розвивати фахову компетентність.

В результаті вивчення та засвоєння основних положень дисципліни «Організація педагогічного процесу у початковій школі», студенти повинні оволодіти такими результатами навчання (компетентностями):

Здатність добирати адекватні інноваційні прийоми та методи організації та планування педагогічного процесу в початковій школі.

Уміння визначати особливості формального оцінювання освітньої діяльності учнів НУШ.

Володіння інноваційними технологіями організації освітнього процесу, компетентнісним та інтегрованим підходами до його організації.

Розуміння сутності та теоретико-прикладних засад педагогіки партнерства, інтегрованого навчання, складові професіограми сучасного вчителя .

Здатність використовувати у професійній діяльності спеціальну термінологію, інноваційні освітні технології та медіаресурси;

Здатність критично осмислювати завдання, які стосуються аналізу освітньої діяльності НУШ.

Здатність творчо застосовувати медійні та цифрові технології

Здатність співпрацювати з колегами, учням, батьками та представниками громадськості, уміння налагоджувати з ними ефективні комунікації

Уміння працювати з документацією та здійснювати планування педагогічного процесу згідно з чинним законодавством.

За результатами освітньої діяльності під час практичних (семінарських) занять студенти повинні

знати:

- рушійні сили та закономірності організації педагогічного процесу;
- інноваційні технології організації навчального процесу;
- зміст та форми організації навчального процесу;
- основи компетентнісного підходу до організації педагогічного процесу;
- теоретико-прикладні засади педагогіки партнерства;
- Інноваційні форми організації педагогічного процесу;
- сутнісні характеристики технології критичного мислення ;
- специфіку організації освітнього простору НУШ;
- теоретико- методологічні засади цифрової та медійної грамотності;
- особливості організації міжпредметної інтеграції в педагогічному процесі НУШ;
- структуру та специфіку організації тематичного навчання;
- особливості оцінювання освітньої діяльності учнів початкової школи.

вміти:

- організовувати освітню діяльність у початковій школі;
- налагоджувати конструктивні взаємовідносини з учнівським колективом;
- складати портфоліо педагога;
- організовувати педагогічний процес на засадах педагогіки партнерства;
- визначати провідні критерії та рівні професійної діяльності менеджера освіти;

- класифікувати освітні інноваційні технології з метою їх ефективного застосування в педагогічному процесі початкової школи;
- застосовувати технології розвитку критичного мислення;
- організовувати на відповідному рівні освітнє середовище НУШ; вчителів;
- здійснювати науково-методичний супровід педагога;
- застосовувати інноваційні медіаресурси в педагогічному процесі початкової школи;
- здійснювати різні підходи до оцінювання молодших школярів

Практичне застосування знань із курсу сприятиме підвищенню рівня управлінських умінь щодо організації педагогічного процесу в початковій школі, згідно вимог Концепції «Нова українська школа», оптимізації їх подальшої роботи в різних сферах системи освіти України.

Навчальними планами для всіх спеціальностей передбачені аудиторні заняття (лекції, семінарські та практичні заняття), індивідуальна і самостійна робота.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Педагогічний процес як цілісна система

Тема 2. Організація розвиваючого навчального середовища в початковій школі: критичне мислення як ментальний процес.

Тема 3. Проектна педагогіка в освітньому процесі початкової школи.

Тема 4. Організація освітнього середовища НУШ.

Тема 5. Інтеграція та інтегроване навчання.

Тема 6. Інноваційні форми організації педагогічного процесу в початковій школі

Тема 7. Оптимізація педагогічного процесу в початковій школі

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема. Педагогічний процес як цілісна система

Навчальні цілі:

Знати – особливості цілісності педагогічного процесу в початковій школі та способи його організації.

Уміти – використовувати у педагогічній діяльності знання про цілісність педагогічного процесу та способи його організації.

План

1. Суть педагогічного процесу. Структура педагогічного процесу.
2. Етапи педагогічного процесу.
3. Цілісність педагогічного процесу.
4. Взаємодія, як спосіб організації педагогічного процесу.
5. Моделі організації педагогічного процесу. Кооперативна форма навчальної діяльності. Інтерактивна модель навчання. Активна форма навчання.
6. Педагогічна ситуація – основна одиниця педагогічного процесу.

Ключові слова: педагогічний процес, цілісність педагогічного процесу, структура та етапи педагогічного процесу, взаємодія, моделі організації педагогічного процесу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Освіта – найвеличніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли вона найвищої якості. Інакше вона абсолютно даремна. Редьярд Кіплінг

Види діяльності студентів:

Репродуктивний рівень (1-2 балів):

1. Занотуйте міркування видатних педагогів про способи організації педагогічного процесу в початковій школі.
2. Доведіть, що педагогічний процес є системою?
3. Охарактеризуйте компоненти педагогічного процесу.

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 балів):

1. Добрати бібліографію до даної теми.
2. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:
 - а) Проаналізуйте і порівняйте структури навчального і виховного процесів (використовуючи знання дисциплін «Дидактика», «Теорія виховання») із структурою цілісного педагогічного процесу.
 - б) Види педагогічних ситуацій.
 - в) Причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічному процесі.

3. Виділіть і проаналізуйте основні етапи організації педагогічного процесу.
4. Охарактеризуйте найважливіші закономірні зв'язки педагогічного процесу.

Творчий рівень (1-5 балів)

1. Ранкові зустрічі з учнями: як проводити
2. Запропонуйте свої моделі організації педагогічного процесу в початковій школі.

Практичні завдання:

1. Охарактеризувати групи загальнонавчальних умінь і навичок та визначити які з них забезпечують формування структурних компонентів навчальної діяльності.
2. Зробити порівняльний аналіз динаміки формування загальнонавчальних умінь і навичок учнів 1 – 4 класів (за навчальними програмами для початкової школи). 85
3. Навести конкретні приклади прийомів формування загальнонавчальних умінь і навичок (картотека прийомів, яка містить не менше 5 прийомів на кожную групу ЗНУН).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: 2, 3, 4, 6, 12, 17, 18, 19,20

ПРАКТИЧНЕ ЗАННЯТТЯ №2

Тема. Організація розвиваючого навчального середовища в початковій школі: критичне мислення як ментальний процес

План

1. Сутність поняття «критичне мислення»
2. Види (типи) критичного мислення
3. Характеристика критично мислячої людини
4. Технологія критичного мислення

Опорні поняття: критичне мислення, технологія, осмислення, рефлексія, компетентність, процес критичного розмірковування, механізм розвитку критичного мислення, консолідація, метод.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Літопис цікавих думок

«Критичне мислення є вміле відповідальне мислення, що дозволяє людині формулювати надійні вірогідні судження, оскільки воно: засновується на певних критеріях; є таким, що самокоректується; впливає з конкретного контексту». М. Ліпман

Види діяльності студентів:

Репродуктивний рівень (1-2 балів):

1. Назвіть види (типи) критичного мислення. Охарактеризуйте їх.
2. Визначіть склад критичного мислення

3. Розкрийте компоненти «Структура мислення»:
 1. загальне мислення;
 2. предметне мислення (історичне, математичне тощо);
 3. критичне мислення.
4. Дайте визначення поняттю «критичне мислення».
5. Назвіть три фази, на яких ґрунтуються методи критичного мислення.
6. Продовжіть речення: «Метою розвитку критичного мислення для педагогів є...»:
7. Вміння критично мислячої людини – це...
8. Технологія критичного мислення – це...

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 балів):

1. Складіть словник понять із теми.
2. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:
«Мета розвитку критичного мислення учнів початкової школи»

«Технологія критичного мислення в педагогічному процесі початкової школи».

3.Що передбачає критичне мислення передбачає:

- 1) здатність людини усвідомлювати свою позицію з того чи іншого питання;
- 2) критично мисляча людина вміє знаходити нові ідеї;
- 3) критично мисляча людина аналізує події;
- 4) критично їх оцінює.

(розкрийте кожен із компонентів)

Творчий рівень (1-5 балів)

Індивідуально-груповий проект

1.Розробіть проект фрагменту уроку в початковій школі, застосовуючи технологію критичного мислення.

2.Застосовуючи технологію скрайбінгу, опишіть вміння критично мислячої людини.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: 1,2, 3, 4, 6, 12, 13, 14, 15,19

ПРАКТИЧНЕ ЗАННЯТТЯ №3

Тема. Проектна педагогіка в освітньому процесі початкової школи

План

1. Використання проектних технологій в початковій школі
2. Проектні технології в психолого-педагогічній науці Історія виникнення проектної технології
3. Сутність і мета проектної діяльності в початковій школі
4. Проектна й дослідницька діяльність: спільне та відмінне
5. Метод проектів як засіб ефективного навчання молодших школярів
6. Особливості проектної діяльності в початковій школі

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Літопис цікавих думок

Як ви розумієте слова: «Техніка, за допомогою якої можна доступно розповісти про складне, цікаво пояснити певний матеріал». Викладіть свої міркування.

Види діяльності студентів:

Репродуктивний рівень (1-2 бали):

1. Проаналізувавши різні підходи педагогів, розкрити сутність ключових понять теми: проект, проектна діяльність, типи проектів.
2. Відобразити схематично основні положення *теми* «Проектні технології в психолого-педагогічній науці». (5-10 схем)
3. Створити словничок до теми, розкрити зміст понять

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 балів)

Завдання для самостійного пошуку з елементами змішаного навчання

1. Застосовуючи новітню техніку презентації інформації способом її візуалізації - «скрайбінг», розкрийте сутність поняття:
2. «Метод проектів» та його осмислення у сучасній початковій школі.
3. «Проектні технології» як складова організації педагогічного процесу початкової школи
4. Які інструменти практико-орієнтованої педагогіки застосовують фінські вчителі, і що це дає учням?

Творчий рівень (1-5 балів):

ГРУПОВИЙ ПРОЕКТ.

Завдання для групового проекту: створити міні-проект «Типологія проектів».

1. Підібрати тексти, використовуючи мережу Інтернет, для проведення інтерактивних вправ:
2. Особливості проектної діяльності в початковій школі.
3. Творчі вправи.

Вправа «Звук та зображення»

Підібрати відеофрагменти (невеликі за обсягом) для використання під час цієї вправи. Суть вправи полягає в тому, що вона побудована на тому, що вчитель закриває екран монітору і учні чують лише звук медіатексту (це може бути мультфільм, кліп, відеосюжет освітньої тематики)

Після чого учні мають розкрити зміст запропонованого фрагменту.

4. Проаналізуйте статтю «Як можна навчати через проекти. Приклади з фінських уроків».

5. Підготуйте реферат (повідомлення) на теми:

«Навчальний проект – форма інтеграції предметів у початковій школі»

«Проектна діяльність як засіб формування компетентності учнів початкової школи»

«Проектна технологія та сприятливе освітнє середовище»

«Роль учасників освітнього процесу в організації проектної діяльності молодших школярів»

6. Всю проектну діяльність з дітьми вчителі початкових класів будують за трьома векторами: **соціально-груповий, особистісний, комунікативний.**

7. Проаналізуйте критерії оцінки проектів:

- чи захопить учнів запропонований проект;
- чи буде він успішно реалізований;
- чи буде мати практичний, соціально-значущий результат;
- чи зумовить виконаний проект подальшу серію проектів.

8. Створіть алгоритм прикладного проекту

З учнями і батьками молодших школярів проведені прикладні **проекти**

«Клумба на шкільному подвір'ї», «Перший раз у перший клас», «В кожній квітці – пісня Україні», «Зростаємо здорові»

Проаналізуйте текст. «Дослідження навколишнього світу, лічба, музика, малювання, мова – фінські школярі від 1 класу відкривають нове через проектну діяльність. Результатом може бути плакат, тематичний журнал, фотоальбом, комікс, фільм, анімація, презентація в PowerPoint тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: 2, 3, 4, 6, 12, 19

ПРАКТИЧНЕ ЗАННЯТТЯ №4

Тема. Організація освітнього середовища НУШ.

План

1. Організація осередків для навчально-пізнавальної діяльності:
 - 1.1 Осередок для навчально-пізнавальної діяльності.
 - 1.2. Змінний тематичний осередок.
 - 1.3. Ігровий осередок.
 - 1.4. Для художньо-творчої діяльності.
 - 1.5. Для проведення дослідів.
 - 1.6. Для відпочинку.
 - 1.7. Осередок читача.
 - 1.8. Осередок вчителя.
2. Аналіз навчально – методичного забезпечення НУШ
3. Планування тематичного навчання
4. Аналіз ключових компонентів Нової української школи
5. Аналіз деякого компоненту НУШ «Сучасне освітнє середовище, інклюзивна освіта».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Літопис цікавих думок

«Особистісно орієнтоване навчання – це таке навчання центром якого є особистість дитини, її самобутність, самоцінність: об’єктивний досвід кожного спочатку розкидається, а потім узгоджується зі змістом освіти (І.С. Якиманська).

Як ви розумієте слова: **«Техніка, за допомогою якої можна доступно розповісти про складне, цікаво пояснити певний матеріал»**. Викладіть свої міркування.

Види діяльності студентів:

Репродуктивний рівень (1-2 бали):

1. Опишіть освітні осередки НУШ
- Особистісно орієнтована освіта - це
- Опишіть «Особистісно-орієнтовану модель освіти, яка заснована на ідеях дитиноцентризму».

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 бали)

Метою особистісно орієнтованої освіти є:

Метою особистісно орієнтованої освіти є:

Опишіть методи впровадження особистісно орієнтованого навчання

Підібрати вправи для визначення рівня емоційного інтелекту та емоційного стану школярів

Творчий рівень (1-5 балів)

Груповий проект «Алгоритм створення Інтелект-карти тематичного дня»

Крок 1. Увага на ключове поняття! Оберіть тему тематичного дня. Сформулюйте її одним словом чи словосполученням. Наприклад: «Папір».

Крок 2. Починайте роботу з центру. Напишіть центральне поняття - назву об'єкта чи явища (про які ви будете створювати карту) посередині аркуша. Можна намалювати малюнок до цього поняття.

Крок 3. Пишіть ключові слова за годинниковою стрілкою

Після створення Інтелект-карти дайте відповіді на запитання:

- ✍ Яка інформація із записаної може стати цікавою учням, доступною для їх віку
- ✍ Яка інформація із записаної може стати змістовим наповненням уроку?
- ✍ Які навчальні предмети містять дану інформацію?
- ✍ Які програмові завдання зможе реалізувати вчитель на уроці з даної теми?
- ✍ В якій послідовності учні знайомитимуться з цією інформацією на уроці?
- ✍ Які види діяльності (вправи, завдання) запропонувати учням для дослідження цієї інформації?
- ✍ Які ресурси потрібно залучити для підготовки до уроку?

Вправа для групового проекту: «Методичне опрацювання Інтелект-карти»

Накладіть зверху Інтелект-карти тонкий папір та стисло напишіть на тих частинах, які ви відібрали для тематичного дня:

- назву предмету,
- програмові завдання,
- вправу чи завдання для учнів,
- необхідні ресурси.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11,12, 19,20

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.

Тема. Інтеграція та інтегроване навчання

Форма організації освітнього процесу: *практикум*

План

1. Інтегрований підхід в освітньому процесі початкової школи
2. Переваги інтегрованого навчання
3. Інтеграція: тематичний і діяльнісний підходи
4. Інтеграція в освіті.
5. Інтегроване навчання
6. Критичне мислення і вирішення проблем

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Літопис цікавих думок

Як ви розумієте слова: Людина стає освіченою завдяки власній розумовій праці. М. Рубакін. Викладіть свої міркування.

Види діяльності студентів:

Репродуктивний рівень (1-2 бали):

Проаналізувавши різні підходи дослідників, розкрити сутність ключових понять теми: інтеграція, інтегрований підхід, міжпредметна інтеграція, інтегровані уроки.

Як ви розумієте термін «інтеграція»? інтеграція в освіті • що таке інтегроване навчання

Діяльнісний підхід це -.

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 балів)

Завдання для самостійного пошуку з елементами змішаного навчання

Застосовуючи новітню техніку презентації інформації способом її візуалізації - «скрайбінг», розкрийте сутність поняття: інтеграція, інтегроване навчання, інтегрований день.

Критичне мислення і вирішення проблем педагогічного процесу.

- технологія «Читання та письмо» для розвитку критичного мислення»
- цілі навчання (таксономія Блума)

Деякі стратегії розвитку критичного мислення:

- мозкова атака
- асоціативний куш (гронування)
- знаємо - хочемо знати — дізналися.

Творчий рівень (1-5 балів):

ГРУПОВИЙ ПРОЕКТ.

Завдання для групового проекту: створити міні-проект

«Вправи, спрямовані на сприймання та аналіз різних видів інтегрованого навчання.

Ротаційні моделі «Щоденні 5» (читання і письмо) і «Щоденні 3» (математика) • щоденні діяльності – ротаційні моделі • я-схеми • дизайн класу • «Щоденні 5» • Початок запровадження «щоденні 5» • «Щоденні 3»

Переваги для учнів: • чіткіше розуміння мети кожного предмету в різних контекстах • глибше розуміння будь - якої теми, завдяки її дослідженню через кілька точок зору • краще усвідомлення комплексного підходу, через який предмети, навички, ідеї та різні точки зору пов'язані з реальним світом • удосконалення навичок системного мислення

Вміння бачити взаємозв'язки всіх аспектів життя зрештою стає звичкою, яка буде допомагати учням протягом усього їхнього життя.

Особливості організації та проведення інтегрованих уроків у початковій школі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: 1, 2, 3, 4, 6,7, 8, 11, 12, 19,20

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.

Тема. Інноваційні форми організації педагогічного процесу в початковій школі

План

1. Тематичне навчання в освітньому процесі нової української школи.
 2. Формування між предметних компетенцій у процесі тематичного навчання.
 3. Планування тематичного навчання.
 4. Методичні аспекти проведення тематичних днів у початковій школі.
 5. Алгоритм створення інтелект-карти тематичного дня.
 6. Підготовка педагога до аналізу соціокультурної теми/проблеми під час тематичних днів/тижнів.
- Сутність і структура навчальної діяльності молодших школярів

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Літопис цікавих думок

«НУШ ґрунтується на таких ключових концептах: педагогіка партнерства, автономія школи, наявність мотивованого вчителя, орієнтація на учня, новий зміст освіти, справедливе фінансування і рівний доступ до освіти, виховання учнів у ціннісному вимірі»

Підвищуючи власну медіаграмотність, людина отримує чіткіше уявлення про межу між реальним світом і світом, що створили для неї мас-медіа. Дж. Поттер

Види діяльності студентів:

Репродуктивний рівень (1-2 балів):

Організація освітнього процесу в Новій українській школі ґрунтується на певних пріоритетах. Назвіть та опишіть .

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 балів)

1. Підготуйте реферат на тему: «Початкова освіта в контексті ідеї Нової української школи»
2. Аналіз компонентів НУШ. Проаналізуйте концепти НУШ:
Компонент 6. Нова структура школи
Компонент 7. Автономія шкіл.
3. Опишіть як проводити ранкові зустрічі з першокласниками відповідно до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Олександри Савченко.

Творчий рівень (1-5 балів)

- I. Ранкова зустріч. Знайомство. Виконання пісні про школу. «Веселий» оркестр.

2. Знайомство і привітання

Груповий проект на тему:

«Мультимедійність освітніх технологій початкової освіти».

«Інформаційна взаємодія педагога й учня».

«Комунікативні бар'єри у медіа середовищі».

«Організація освітнього простору навчального кабінету нової української школи (НУШ) потребує широкого використання нових ІТ-технологій, мультимедійних засобів навчання; оновлення навчального обладнання».

Опис змістових ліній освітніх галузей початкової школи

Відтворює графічні знаки за зразком.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА. Висловлює свої думки і почуття з приводу простих медіатекстів стосовно теми тижня (мультфільм).

Сприймає простий медіатекст стосовно теми тижня (мультфільм).

Створює простий медіапродукт (фотографію) з допомогою вчителя/вчительки.

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ. Називає предмети, ознаки предметів стосовно теми тижня.

Відгадує й загадує загадки, творить власні загадки.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО. Бере участь у сюжетно-рольовій грі стосовно теми тижня. **Вправи на визначення емоційного стану**

По закінченні музичного твору запропонуйте учням визначити свій теперішній емоційний стан за допомогою смайликів (кожний учень має набір символів – смайлів).

Вправа Мотивація. Чому потрібно ходити до школи .Есе.

Проведення діалогу / сюжетно-рольової гри на тему «Чого я хочу навчитися у школі?»

Підготувати й провести «**Руховий**» (математичний) диктант.

Модель школи майбутнього. Створення малюнка «Школа моєї мрії», зокрема на шкільному подвір'ї.

Ранкова зустріч. Гра “Зіпсований телефон” для оголошення проблемного запитання Скажіть учням, що хочете перевірити їхню уважність. Пограйте у гру —Зіпсований телефон!!

Перегляд мультфільму «Казка про дружбу / Рюкзачок».
<https://www.youtube.com/watch?v=xVPTaFzVwmg>

Обмін враженнями. Розкажіть учням, що пропонований мультимедіа – це перший подарунок від нового друга - чарівного ранця. Поясніть, що в мультфільмі звучить слово «рюкзачок», а не «ранець». Але обидва слова означають схожі предмети і часто на ранець кажуть «рюкзачок» або «наплічник». Діти переглядають мультфільм —Казка про дружбу. Рюкзачок (—З любов’ю до дітей, YouTube) до паузи на 2.21 хв.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА: 2, 3, 4, 6, 12, 19,20

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Оптимізація педагогічного процесу в початковій школі

План

1. Компетентнісний підхід до формування навчальної діяльності молодших школярів
2. Ключові компетентності як результат початкової освіти.
3. Компетентність «уміння вчитися» як провідна компетентність початкової освіти.
4. Предметні компетентності в змісті початкової освіти.
5. Компетентнісний підхід у змісті початкової освіти.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ

Літопис цікавих думок

Освіта – найвеличніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли вона найвищої якості. Інакше вона абсолютно даремна. Редьярд Кіплінг

Види діяльності студентів

Репродуктивний рівень (1-2 бали)

Дайте визначення ключових понять теми.

Словниковий диктант

Дослідницько-пошуковий рівень (1-3 бали)

Підготуйте реферат (есе) на тему:

1. Традиційні та інноваційні форми організації педагогічного процесу в новій українській школі
2. Модельна навчальна програма 1 для 1-го класу та навчально-методичні матеріали тиждень 1 тема тижня: «Я -школяр
3. Сутність компетентнісного підходу, його значення на сучасному етапі розвитку початкової освіти.

Творчий рівень (1-5 балів)

1. Аналіз ресурсів для організації компетентнісного навчання. Навчально-методичних комплект інтегрованого курсу для 1 класу «Я досліджую світ»
2. Ключові компоненти компетентнісного навчання в контексті Нової української школи
3. Спрямованість навчання на розвиток ключових компетентностей
4. Зміст та методи компетентнісного навчання

Розробити «картки-смайли», які відображають структурну послідовність формування навчальної діяльності (за методикою Л. Г. Петерсон).

- Розробити конспект уроку, в якому показати етапи вирішення навчальної задачі, з метою формування повноцінної навчальної діяльності.

Індивідуально-груповий проект «Народна педагогіка про процес навчання»

Нема науки без муки. Гарно того вчити, хто хоче знати. Доки не намучишся, доти не научишся.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Башинська Т. Проектувальна діяльність — основа взаємодії вчителя та учнів // Початкова школа. — 2003. — №№ 6, 7.
2. Закон України «Про освіту» // Книга вчителя початкової школи: довідкові матеріали для організації роботи вчителя / Упор. Г. Ф. Древаль, А. М. Заїка. — Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. — С. 35-69
3. Коваль Л.В. Сучасні навчальні технології в початковій школі /. Л.В Коваль. — Донецьк: ТОВ „Юго-Восток, Лтд, 2006. — С. 110-112.
4. Коберник О. Проектування навчально-виховного процесу в школі // Рідна школа, 1999. — № 3. — С. 64-66.
5. Котелянець Н. Проектний метод навчання молодших школярів // Дайджест. - № 12. — 2001. — С. 57-59.
6. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. - К., 2000.
7. Онопрієнко О. Б. Управління проектною діяльністю молодших школярів. — У кн.: Навчання і виховання учнів 4 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. О. Я. Савченко. — К.: Видавництво «Початкова школа», 2005. — С. 53-64
8. Освітні технології / За ред.. О.М.Пехоти. — К., 2004. — С. 148-162
9. Пальчевський С.С. Педагогіка. — К.: Каравела, 2007. — С.399-403.
10. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. — Р. 6., С. 91-97.
11. Проекти в початковій школі: тематика та розробка занять / упоряд.: О.Онопрієнко, О.Кондратюк. — К.: Шк.світ, 2007. — 128 с.
12. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. — М. : НИИ школьных технологий, 2006. — Т.1. — С.360 — 361.

Базова

1. Баришполець О. Т., Найдьонова Л. А., Мироненко Г. В. та ін.

- Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчально-методичний посібник. К. : Міленіум, 2018. 440 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://mediaosvita.org.ua/book/mediakultura-osobystosti-sotsialn>
2. Бондар В.І. Дидактика. К. : Либідь, 2005. 264 с.
 3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посіб. К. : Знання, 2008. 566 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://prima.lnu.edu.ua/Pedagogika/library/vyshnevsky.pdf>
 4. Волкова Н. П. Педагогіка. К.: Академія, 2001. Р.5.5, 5.7, 5.8 [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://194.44.152.155/elib/local/sk644112.pdf>
 5. Кузьмінський А.І. Технологія і техніка шкільного уроку : навч. посіб. К.: Знання, 2010. 335 с.
 6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навч. посіб. К.: Знання, 2006. 311 с.
 7. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. Педагогіка : завдання і ситуації : Практикум. К.: Знання-Прес, 2003. 429 с.
 8. Лізинський В.М. Прийоми та форми в навчальній діяльності. Х. : Веста : Видавництво Ранок, 2017. 160 с.
 9. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т., Голощапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т, Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Іванова В. К. : ЦВП, АП, 2017. 197 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.aup.com.ua/uploads/momg.pdf>
 10. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посіб. / ред. Г. А.Теремко. 2-ге вид., стер. К.: Академвидав, 2012. 200 с.
 11. Мазоха Д.С., Опанасенко Н.І. Педагогіка. К.: ЦНЛ, 2005.248 с.
 12. Нова школа: простір освітніх можливостей: проект/ укладачі: Л.Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова, І. Коберник, В. Ковтунець, О. Макаренко, О.Малахова, Т. Нанаєва, Г. Усатенко, П. Хобзей, Р. Шиян. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://factor-r.com.ua/nush-nova->

ukrainska-shkola

13. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. К.: КДНК, 2001. 686 с..
14. Сухомлинський В.О. Павліська середня школа // Вибр. тв. в 5 –ти т.. Т. 4. К., 1977. С. 20.
15. Червінська І.Б. Дидактика: навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів з курсу «Дидактика»: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, Симфонія форте, 2014. 144 с.
16. Червінська І. Б. Технології організації виховного простору загальноосвітньої школи І ступеня: інформаційно-методичний супровід навчального спецкурсу для студентів: навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ : Вид-во Симфонія Форте, 2015. 60 с.
17. Червінська І.Б. Навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів з курсу «Дидактика»: для студентів педагогічних спеціальностей. Івано-Франківськ, Симфонія форте, 2014. 44 с.
18. Червінська І.Б. Педагогічна взаємодія вчителя та учня в освітньо-виховному середовищі гірської школи. Педагогічний дискурс : зб. наук. праць / гол. ред. І.М. Шоробура. Хмельницький: ХГПА, 2012. вип. 13. С.394-399.
19. Щербань П. М. Прикладна педагогіка : навч.-метод. посіб. К. : Вища школа, 2002. 215 с.
20. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. К. : Либідь, 2003. 560 с.
21. Якса Н.В. Основи педагогічних знань : навч. посіб. К.: Знання, 2007. 358 с.

Допоміжні:

1. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/normativno-pravova-baza1.html>

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://mon.gov.ua
/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/1
2/05/konczepczya.pdf](http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf)
4. Нова українська школа: poradnyk dlya vchytelya / за заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
5. Кодлюк Я. П. Робота з підручником на уроках у початковій школі: Посібник для вчителя початкової школи. К.: Наш час, 2009. 104 с.
6. Савченко О. Я. Уміння вчитись як ключова компетентність загальної середньої освіти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. Ред. О. В. Овчарук. К.: «К.І.С.», 2004. С. 33 – 44.
7. Большакова І.Б. Розвиток критичного мислення. [Електронний ресурс]. Режим доступу відеоматеріалів:
<https://www.youtube.com/watch?v=xgp4TUfQudE>
<https://www.youtube.com/watch?v=7qx6QdSWxMU>
<https://www.youtube.com/watch?v=6iglGhlwqc8>

Підготувала: Червінська І.Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки початкової освіти